

Inventaris van het

**Archief van het bestuur van de polder De Vugt
en het waterschap De Ho(o)ge en Lage Vugt**

(1472) 1578 - 1985

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN DE (GEZWORENEN VAN DE) POLDER DE VUGT EN HET
WATERSCHAP DE HO(O)GE EN LAGE VUGT (1472) 1578 - 1985.

INHOUDSOPGAVE

<u>VOORWOORD</u>	1 + 1 etc.!
<u>INLEIDING</u>	1
GRONDGEBIED	1
WATERSTAATKUNDIGE TOESTAND EN BODEM	2
GESCHIEDENIS VAN HET WATERSCHAP	2
<u>Algemeen</u>	2
<u>Bestuur</u>	3
<u>Poldervelden of polderlanden</u>	5
HET ARCHIEF	5
<u>Uitgangssituatie</u>	5
<u>Verantwoording van de inventarisatie</u>	6
Geraadpleegde literatuur	8
Bijlage 1	
Bijzondere reglementen en wijzigingen ervan, voorgesteld en/of goedgekeurd door Gedeputeerde Staten met betrekking op de Hoge en Lage Vugt	8
Bijlage 2	
Lijst van stukken opgenomen in het oud-administratief archief van de stad Breda	9
Bijlage 3	
Lijst van stukken op te nemen in het dorps- en gemeentearchief van Teteringen	10
Bijlage 4	
Lijst van stukken voor andere archieven	12
<u>INVENTARIS</u>	13
1. Algemeen	13
2. Organisatie en gebied	14
3. Bestuur en personeel	15
4. Eigendommen	15
4.1 Poldervelden	15
4.2 Overige	16
5. Financiële beheer	17
5.1 Rekening en verantwoording	17
5.2. Heffingen	20
6. Taken	21
6.1 Toezicht	21
6.2 Waterbeheersingswerken	23
6.3. Wegen	24
7. Documentatie	24

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN DE (GEZWORENEN VAN DE) POLDER DE VUGT EN HET WATERSCHAP DE HO(O)GE EN LAGE VUGT (1472) 1578 - 1985.

VOORWOORD

Tot 1795 was de latere gemeente Teteringen de "buitenpoorterij" van de stad Breda. Dit al in 1280 beschreven gebied ten oosten van de Mark begrenste de stad aan drie zijden. De kern Teteringen met daarbij drie polders maakte het leeuwendeel uit van deze buitenpoorterij. Het gebied werd voor de Baronie bestuurd door de drossaard en voor de stad door de buitenburgemeester en twee van de schepenen. Als dagelijks bestuur traden zes gezworenen op, benoemd door de Bredase magistraat (=stadsbestuur bestaande uit schout, burgemeesters en schepenen) waaraan zij ook verantwoording schuldig waren.

De drie polders waren resp. de Vugt, de Crogten en de Markhoek. Zij werden elk bestuurd door twee poldermeesters. Ten opzichte van de stad was hun positie gelijk aan die van de gezworenen. Dat is vergelijkbaar met de verhouding vanaf de 19^e eeuw van gemeenten en waterschappen tot het Provinciebestuur.

Door hun ligging behoorden de Teteringse polders tot het inundatiegebied rond de stad Breda. Dat betekent dat ze niet altijd spontaan overstroonden. In tijden van oorlog(sgevaar) liet men het land bewust onderlopen.

Er bestaan al moderne inventarissen van de twee andere, veel kleinere waterschappen. Deze bleken bij de inventarisatie van de "Vugtse" stukken incompleet, er werden van deze waterschappen diverse stukken aangetroffen. Het is waarschijnlijk overbodig op te merken dat die stukken alsnog aan deze archieven zijn toegevoegd.

Uit het conglomeraat, of beter de door anderen gemaakte voorselectie uit de Teteringse warboel, en stukken afkomstig van het waterschap, is nu ook zo goed mogelijk het archief van de polder en het waterschap de Vugt samengesteld. Voor een aantal stukken uit de voorlopige inventarissen betekende dit echter dat ze terug moesten naar het oud-administratief archief van de stad of in het dorps/gemeentearchief van Teteringen moeten worden opgenomen. Vooral echter omdat dit laatste nog niet definitief is geïnventariseerd, zullen alle stukken die uit de aangetroffen voorlopige inventaris gelicht zijn in de navolgende inventaris als p.m. worden opgenomen. Dat er daarnaast in het Teteringse dorps- en gemeentearchief en het archief van de Boven-Mark nog stukken zitten met gegevens over de polder is natuurlijk zonneklaar.

Op de valreep kwamen er in augustus 2005 nog enkele stukken, waaronder de ontbrekende kaarten bij het reglement van 1974, van het waterschap De Brabantse Delta naar het Stadsarchief.

INLEIDING

GRONDGEBIED

In 1843 publiceerde het provinciebestuur van Noord-Brabant een overzicht van de ruim 500 polders in zijn ambtsgebied. Daaronder, als nr. 136, "De hooge en lage Vucht", ook bekend als de Vuchtpolder. De naam komt ook voor in de spelling Vught, maar uiteindelijk werd in 1882 de spelling "Vugt" gekozen.

De polder lag toen voor het overgrote deel in de gemeente Teteringen: 617 van de ruim 654 hectaren, toen bunder genoemd. Het overige deel lag in de gemeente Oosterhout. Van de totale oppervlakte waren 559 hectares schotbaar (oftewel belastbaar in het dijkschot, de omslag van de kosten voor beheer en onderhoud van de polder)

Vóór de vorming van de gemeente Teteringen rond 1800 behoorde de polder tot het buitengebied van de stad Breda.

De polder werd, volgens de beschrijving uit 1843, begrensd door Zipten en Banken in het noorden, de Lage gronden onder Teteringen in het oosten, het zogenaamde Vaarbosch in het zuiden en de grote weg van Breda naar Moerdijk in het westen. Bij de voorbereiding van het eerste bijzondere reglement door de provincie Noord-Brabant bleek dat deze omschrijving onvoldoende was. Dit reglement kwam tot stand na het afketsen van een door GS voorgestelde fusie van de waterschappen Hartel (voluit Hartel, Lage Vugt, Sipten en Banken) en de Vugt, zoals het waterschap kortweg genoemd werd. Bij de voorbereiding van de bijzondere reglementen voor beide waterschappen bleek de grens ertussen niet goed bekend. Reden voor Rijkswaterstaat om via GS in 1873 om bepaling daarvan in onderling overleg te verzoeken. Een kaart was niet beschikbaar, die moest gemaakt worden. De problemen over de grens zijn waarschijnlijk het gevolg van het feit dat beide polders gezamenlijk afwaterden op de

Mark. In 1880 was men eruit, de gemeentegrens tussen Teteringen en Terheijden werd in het noorden de scheiding. Enkele percelen die tot Terheijden behoorden lagen nog wel binnen de grenzen. Hartel kreeg toen zijn bijzonder reglement. Meer details over de grenzen vindt u in Bijlage 1 bij deze inleiding. Hierin worden de bijzondere reglementen opgesomd, soms met een of meer details eruit. Pas in 1882 waren alle moeilijkheden rond het reglement voor de Vugt opgelost. Vanaf toen bedroeg de oppervlakte ruim 522 hectare, al wordt dat getal pas in het reglement 1905 vermeld.

In 1923, tien jaar na een verzoek daartoe van het bestuur aan Gedeputeerde Staten, volgde een uitbreiding in noordelijke richting vanwege de aanleg van het Wilhelmina- of Markkanaal. Daardoor kwam meer Terheijdens grondgebied binnen de grens van het waterschap.

In 1927, 1942 en 1961 werden delen van de polder Bredaas grondgebied als gevolg van grenswijzigingen tussen de gemeenten Breda en Teteringen.

In 1952 tenslotte verdubbelde het grondgebied tot ruim 2000 ha.: een deel van de gemeenten Nieuw-Ginneken en Oosterhout kwam binnen het waterschap te liggen, merendeels hogere gronden die via de Vugt afwaterden. Toen die afwatering door de aanleg van riolering niet meer plaatsvond werd een deel van die percelen weer uit het waterschap gehaald en verdween Nieuw-Ginneken van de kaart van De Vugt. De ontpoldering van de grond voor de bouw van de Bredase wijk Hoge Vucht in 1961 kostte het waterschap 1/5 deel van zijn grondgebied.

Met ingang van 1986 ging het waterschap op in het waterschap De Boven-Mark zonder dat de naam van dit laatste waterschap meer dan een verbindingsstreepje veranderde. Het werd de noordelijke punt ervan. De Boven Mark was al actief in het zuidelijke deel van de gemeente Teteringen.

WATERSTAATKUNDIGE TOESTAND EN BODEM

Voor een zeer gedegen uiteenzetting van met name de vroegste geschiedenis van het landschap verwijs ik graag naar de "Historisch geografische streekbeschrijving II, Teteringse Vucht" door K.A.H.W. Leenders. Van de in 1995 bijgewerkte versie van de oorspronkelijke notitie uit 1986 is een afdruk te vinden in de bibliotheek van het Stadsarchief Breda (D 6630.b).

In de periode dat Breda als vesting bij de landsverdediging een rol speelde, o.a. tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog medio 18^e eeuw, behoorde de gehele Vugtpolder tot het inundatiegebied rond de stad. Dat dit op termijn nog een voordeel zou opleveren is een gedachte die toen waarschijnlijk niet direct is opgekomen bij de eigenaars. Het gaat hierbij niet om slibafzetting o.i.d. maar om het verwerven in eigendom van de landerijen waarvan de eigenaars niet terugkeerden na het droogvallen van de polder. Over deze zogenaamde poldervelden of polderlanden meer in het volgende hoofdstukje.

De polder leed ook eeuwenlang onder wateroverlast door overstorting van de Mark. Toen dit in 1818 op meer dan één plaats gebeurde, leidde het tot een waterstand van 1,20 m. boven Amsterdams Peil. Daarna volgde, na het mislukken van de eerste, een tweede poging tot dichting van de Mark waaraan 15 jaar lang werd meebetaald. De meeste grond in de polder lag zo'n 20 à 30 cm. onder het maaiveld. Alleen op wat hoger gelegen delen was er weiland van geringe kwaliteit. Daaronder lag nog ter diepte van 60 cm. tot 1,5 m een veenlaag. En er was enige zandgrond. Een en ander volgens de Staat van Brabantse polders uit 1843.

Die Staat vermeldt in de polder ook twee stenen sluizen. De ene, de oudste, heette Hooge brug. Deze overbrugde het zogenaamde Caloois(ch)e gat, was breed 2,96 m. en bezat twee puntdeuren. De andere lag in de (toen al) oude weg Breda-Terheijden ten noorden van de Spinolashans. Deze bezat een drijfdeur van 1,34 m. Dit sluisje diende ook de afwatering van de aangrenzende polder Zipten en Banken. Via het Hartelsluisje bereikte het water dan de Mark.

Nadat er al vanaf ca. 1900 was gesproken over de bouw van een gemaal werd in 1930 een elektrisch gemaal gebouwd bij het Calooise gat. Dat leidde tot een nieuwe, tweede omslag want de bestaande klassificatie was op een andere basis gestoeld.

GESCHIEDENIS VAN HET WATERSCHAP

Algemeen

Na het feitelijk verbreken van de band met Breda in 1794 kan met enig recht worden gesteld dat het waterschap de Vugt of de Hooge en Lage Vugt zelfstandig is. Het gebied is niet formeel vastgelegd behalve in het landschap. Een kaart met de preciese grenzen bestaat niet. Pas laat in de

19^e eeuw zullen de grenzen voor het eerst officieel vastgelegd worden. Die zijn dan echter al gewijzigd door de afscheiding van de Galderse Vugt. Die wordt aan het waterschap de Crogten toegevoegd na de aanleg van een nieuwe weg van Breda naar Moerdijk, waardoor dit stuk van de rest van de Vugtpolder werd gescheiden. Gegevens over dit gebiedje voor deze afscheiding in 1834 zijn dus te vinden in het archief van de Vugtpolder (en natuurlijk in het dorps/gemeentearchief). Daarna gaat er echter zo'n 125 jaar niets meer af en komt er alleen maar meer grond binnen het waterschap te liggen. De ontpoldering daarna wordt veroorzaakt door oprukkende woningbouw met alles wat daarmee samenhangt. In zijn maximale omvang na 1952 ligt het waterschap in vijf gemeenten terwijl het als Teterings waterschap begon. Al in de 19^e eeuw kwam de gemeente Terheijden erbij, toen Breda, daarna Nieuw-Ginneken en Oosterhout (1952). Vooral die laatste uitbreiding was fors, ze hield meer dan een verdubbeling van de oppervlakte in.

De taak van het polder- of waterschapsbestuur van de Vugt beperkte zich steeds tot zorg voor afwatering en later ook bemaling en het inlaten van water in droge zomers, en het daarmee samenhangend beheer en onderhoud van enige wegen en waterleidingen en kunstwerken (1959) oftewel "goede waterbeheersing en ontsluiting", zoals het in het bijzondere reglement van de polder uit 1974 wordt omschreven, nog nader verklaard als het tot stand brengen, beheer en onderhoud van waterstaatswerken.

Bestuur

De Vugtpolder had als deel van het rechtsgebied van de stad Breda twee poldermeesters of onderpoldermeesters. Opperpoldermeester was altijd een lid van de magistraat b.v. de Bredase buitenburgemeester. De penningmeester en de secretaris van de polder waren eveneens (doorgaans) stedelijke functionarissen uit Breda die voor de gelegenheid een andere pet opzetten.

Vanaf 1794 gold de combinatie met gemeentelijke functies in Teteringen. Tot juli 1948 was de secretaris van Teteringen tevens secretaris-penningmeester van het waterschap de Hoge en Lage Vugt, vroeg in deze periode zelfs ook van de twee andere Teteringse waterschapjes. Dit blijkt overduidelijk uit het gebruik van het stempel ingekomen post van die gemeente voor de waterschapspost. Ook de polderarbeider verleende zijn diensten aan gemeente en waterschap (vanaf het tweede kwart van de 20^e eeuw). Beiden hadden overigens wel aparte aanstellingen per instantie.

Uit het in 1804 begonnen register van notulen blijkt dat tot 1846 op onregelmatig tijdstippen openbaar aangekondigde vergaderingen gehouden werden. Daarbij stond goedkeuring van een of meer polderrekeningen centraal. Verder zijn erin verslagen van enkele vergaderingen van het dagelijks bestuur te vinden.

In 1809 richt men het bestuur in naar de eisen uit een publicatie van het Uitvoerend Bewind uit 1801. Dit betekent een uitbreiding van het polderbestuur van drie naar vijf leden. Die werden door de ingelanden gekozen nadat het stemrecht was bepaald op één stem per volledige bunder. Uit het notulenregister blijkt niet of leden van het nieuwe bestuur al in het bestuur zaten en wat hun broodwinning was. Willem Oomen werd voorzitter. Hij overleed in het harnas in 1830. De vereiste voordracht van drie voor een nieuw lid ging uit naar de gouverneur van oftewel commissaris van de koning in Noord-Brabant. Op de volgende vergadering bleken de regels weer gewijzigd: de ingelanden konden voortaan weer zelf kiezen. In dezelfde vergadering stelde penningmeester Pieter van Ginneken voor zich door zijn zoon Jacobus te laten opvolgen, waarmee de vergadering instemde. Daarna ging de vergadering over tot de keuze van twee nieuwe leden ter vervanging van overledenen. De nieuwe leden werden Antonie Oomen, die voorzitter zou worden, en Ary Sodenkamp, allebei hoofdingeland en wonend in Breda. Eerstgenoemde weigerde echter en degene met daarna de meeste stemmen verving hem. Voorzitter wordt dan de tweede nieuweling. Al gauw tekent C(hristiaan).van Dijk de notulen weer als waarnemend voorzitter. Na het overlijden van Van Dijk wordt door de vier aanwezigen op de vergadering van ingelanden een opvolger gekozen, Gerardus Snoeks.

In 1846 veranderde het nieuwe Reglement van de Provincie Noord-Brabant over het beheer van dijken en polders de gang van zaken ingrijpend. Het stelde in de ogen van het zittend bestuur dan ook te hoge eisen, ook aan bestuursleden. Hun aantal wordt door de vergadering beperkt tot het toegestane minimum, drie. Twee daarvan waren ook lid van het oude bestuur. Van hen werd Adrianus van Dijk voorzitter. De derde was E(gidius). Oomen, die in 1867 voorzitter zal worden na het overlijden van deze Van Dijk.

Er worden ook nieuwe eisen gesteld aan stemgerechtigde ingelanden. Van de 163 ingelanden blijven er 39 stemgerechtigden over die samen minder dan de helft van de eigendommen in de polder vertegenwoordigen. Daarop wordt volgens nieuwe regels het nieuwe polderbestuur gekozen. Als om

het nieuwe begin te markeren laat de nieuwe voorzitter in het katern een bladzijde blanco en begint plechtig opnieuw. Daarna komt het bestuur bijeen om door loting het eerste rooster van aftreden vast te stellen. Rooster of niet, in de meeste gevallen bleven de bestuursleden herkozen worden tot ze er letterlijk bij neervielen. Tot 1854 verschenen er zelfs geen niet-bestuursleden op de vergadering van ingelanden, maar toen dat mondjesmaat wel gebeurde veranderde er niets wat dat betreft. Dat leidde ertoe dat in de jaren 1886 – 1889 het bestuur vijf verschillende voorzitters had, met tussentijds als waarnemend voorzitter de toekomstige! Deze periode begon met het overlijden van E. Oomen, tevens burgemeester van Teteringen. Omdat de opvolgende voorzitter dit ambt niet bekleedde werden de gemeentelijke stemmen voor Teteringen niet lang daarna uitgebracht door de secretaris-penningmeester, L.J. Verdaasdonk. Die was in dienst geweest bij die gemeente als secretaris en nu burgemeester geworden. Zijn directe voorganger als waterschapssecretaris A. van Hal was ook gemeentesecretaris geweest en bovendien door zijn functie als kandidaat-notaris extra nauw verbonden geweest met zijn voorganger, burgemeester en notaris J. v. Ginneken. In 1902 trad de toenmalige voorzitter af om plaats te maken voor ...de nieuwe burgemeester van Teteringen! Deze vorm van eendracht leidde echter in de tweede helft van de 19^e eeuw niet tot daadkracht wat betreft nieuwe initiatieven. Alles wat geld kostte werd met huiver bekeken. Men zou omslag moeten gaan heffen en dat deed men in die jaren niet omdat de zogenaamde poldervelden –gezamenlijk bezit van gemeente en polder- voldoende opbrachten om de gewone uitgaven te dekken en soms zelfs nog ervan uit te delen aan de ingelanden, het zogenaamde deelgeld. Over de poldervelden vertel ik meer in een apart hoofdstukje.

Mogelijk door de ontwikkelingen in de landbouw nam tegen de eeuwwisseling de belangstelling van de ingelanden voor de vergaderingen toe en werden er in de vergadering ook vragen gesteld en voorstellen gedaan. Zo valt in 1901 voor het eerst de term gemaal, zou dat wellicht aan verbetering van de polder bijdragen? De eerste reactie is wat paniekerig maar het idee schiet wel wortel. Wanneer bij de wijziging van het bijzonder reglement in 1908 classificatie van de gronden een feit is geworden, komt er in 1910 toestemming voor een tweede classificatie om een gemaal te kunnen bekostigen. Let wel, de omslag wordt dan nog niet direct geheven! Maar er komt duidelijk leven in de polder, mede door een oorzaak van buitenaf zoals de aanleg van het door het polderbestuur vaak Wilhelminakanaal genoemde Markkanaal door de aangrenzende Hartelpolder. Dit bood een mogelijkheid de afwatering van die polder beter te regelen, het water stroomde toen soms rechtstreeks de Vugt binnen. Nu zag men een kans dit te regelen door een stuk van het andere waterschap in te lijven.

Het hoge "ons kent ons"-gehalte binnen de Teteringse besturen maakte de in 1941 van kracht wordende wijziging van het Algemene Waterschapsreglement voor Noord-Brabant nogal ingrijpend. Het duurde dan ook even voor tot het bestuur doordrong dat een 70-jarige niet herbenoemd kon worden als bestuurslid en een 65-jarige niet nieuw benoemd. De geboortejaren van de bestuursleden in 1940 waren 1872 (voorzitter) en 1863, 1868 (2x) en 1872 (de vier leden) De secretaris-penningmeester was toen bijna dertig jaar als zodanig werkzaam.

In mei 1942 kwamen er al twee nieuwe bestuursleden bij, resp. geboren in 1883 en 1899. De jongste volgde een 70-jarige met dezelfde achternaam op. Familieleden binnen het bestuur bleef toegestaan, mits geen bloedverwanten van de secretaris en/of penningmeester bestuurslid werden. Men maakte in 1943 wel de fout door de voorzitter Rops te laten aanblijven. Pas een jaar later werd na een aanwijzing van de Provincie de fout hersteld. De nieuwe voorzitter werd A. de Jong, geboren in 1889.

Een en ander wil overigens niet zeggen dat de polder onder dit benoemingsbeleid leed. De gelanden (ingelanden) hadden immers het recht het bestuur te kiezen. Wel was de administratie, ook de financiële, niet altijd naar de zin van Gedeputeerde Staten, die het toezicht op de waterschappen hadden (en hebben). Van echt misbruik van de functies van bestuurslid of secretaris-penningmeester is echter voor zover bekend geen sprake geweest. Maar of de kascontroles die zelfs tenminste tweemaal per jaar verplicht werden vanaf 1941 nu echt zo onverwacht kwamen als geëist werd?

Curieus is ook dat een fout in de vermelding van de kadastrale gemeente waartoe een perceel behoorde, -er stond Teteringen in plaats van Terheijden-, het bestuur en de Provincie ontging. Tot men er in 1944 achter kwam na een klacht over wateroverlast op het bewuste perceel. De Provincie wees er toen op dat dat perceel toch echt tot het waterschap behoorde! In zulke gevallen speelt een overmaat aan routine –en wellicht het gebrek aan specifieke kennis- wel een rol, dunkt mij.

Secretaris en penningmeester Chr.J. Oomen nam na 36 of 37 jaar per 1 juli 1948 –het ingaan van een nieuw dienstjaar- ontslag, hij bleef wel aan als gemeentesecretaris van Teteringen. Hij werd opgevolgd door iemand die in zijn sollicitatiebrief alleen aangaf dat hij vrije tijd genoeg had om de functie te vervullen, A.P. Broeders. Hij blijkt (hoofd)onderwijzer te zijn in Oosterhout. Na zijn pensionering in augustus 1970 als zodanig bleef hij nog tien jaar aan als secretaris en penningmeester. Hij had toen immers nog meer tijd voor de functies!. Gedeputeerde Staten gingen ermee akkoord. Van enige scholing op het gebied van waterschapsadministratie was intussen nog

geen sprake. Aan de staat van ordening van de correspondentie vanaf 1969 valt-aangenomen dat er niet in is gerommeld door anderen- eerder een verslechtering te constateren. Dossiervorming bleef achterwege, van invoering van de waterschapscode was nog steeds geen sprake. De alfabetische "ordening" van de correspondentie wordt nog inconsequenter door het ontstaan van een chronologische ordening over dezelfde jaren eraast. Toch werd in juni 1972 de accountant van zijn werkzaamheden voor het opstellen van de rekening ontheven omdat er nu voldoende kennis in huis zou zijn om het werk zelf te doen. De kascontrole bleef –uiteraard- wel door de accountant geschieden. Pas in 1950. was het waterschapsbestuur ertoe overgegaan op proef een accountant aan te trekken die in 1951 zijn werk als kascontroleur begon.

De stukken van de laatste tien jaar zijn niet als blok aangetroffen. Wel zijn er aanwijzingen dat het opgaan in de Boven-Mark tot het inschakelen van een archiefbureau (Assist) heeft geleid dat vooral de direct van belang zijnde stukken uit de laatste periode voor de belanghebbende opvolger heeft herschikt.

Poldervelden of polderlanden

Het bezit van onroerende eigendommen in de vorm van land waaruit eigen inkomsten voor polder/waterschap als geheel voortvloeiden, maakt De (Hoge en Lage) Vugt vrij uitzonderlijk. Maar ook bij de laag gelegen polder Zwartenberg ten noord-westen van Breda komen we dit verschijnsel tegen. Bij Zwartenberg gaat het over de "buitenlanden" ook wel Poeltjes en Plassen genaamd. Ook deze werden verhuurd. Beide polders waren veel te klein voor een eigen kantoor dus zouden ze normaal gesproken buiten de waterstaatkundige werken geen onroerende eigendommen hebben gehad.

Bij de Vugt gaat om het percelen die na vervening en/of inundatie zijn verlaten door de eigenaars. De bulk ervan werd door polder en "gemeente" in bezit genomen na de Oostenrijkse Successieoorlog medio 18^e eeuw. Al zo'n halve eeuw eerder waren er enkele percelen na afgraving van het veen door eigenaars verlaten. Polder- en dorpsbestuur ontfermden zich erover. De erop rustende lasten moesten immers worden opgebracht, b.v. voor het onderhoud van de sloten. Het land werd doorgaans verpacht voor hooigras, te oogsten in de zomer als het waterpeil het laagst was. In de tweede helft van de 18^e eeuw ontvangt de polderpenningmeester van de Vugt de opbrengst van de verhuur van de Teteringse ontvanger.

Bij de staatsrechtelijke veranderingen na 1793 en het ontstaan van de burgerlijke gemeente (municipaliteit) Teteringen werd het blijkbaar nodig geacht de situatie duidelijk vast te leggen. Dat gebeurde in 1802 en nog een een keer in 1853/54. De gemeente en de polder de Vugt kwamen beide keren overeen de opbrengst van de poldervelden te delen, elk ontving de helft van de opbrengst.

Aanvankelijk waren de lasten groter dan de lusten, maar dat zou veranderen. Naarmate de waterstaatkundige toestand verbeterde nam de opbrengst ervan toe. Daarom hoefde er in de tweede helft van de 19^e eeuw lang geen omslag (dijkschot en sluisgeld) geheven te worden en soms kregen de ingelanden zelfs geld toe, het zogenaamde deelgeld. Dat gebeurde wanneer er van het deel van de polder voldoende overschoot. Het leidde tot allerlei verwickelingen in de jaren na 1869 bij het vaststellen van het eerste bijzondere reglement voor de polder. Er moest Gedeputeerde Staten – gelukkig voor ondergetekende- heel wat worden uitgelegd!

Het polderbestuur was verantwoordelijk voor het schonen van sloten voor de schouw. De leden deden dit niet eigenhandig dus moest het werk aanbesteed worden. De kosten daarvan gingen natuurlijk van de opbrengst van verpachting en verhuur af. De aanbesteding gebeurde vaak in een keer met de aankondiging van de schouw.

In het tweede en derde kwart van de 20^e eeuw worden verschillende polderlanden verbeterd, dus opgehoogd. Dat gebeurde met subsidie in het kader van werkverschaffingsprojecten.

Pas in de tweede helft van de 20^e eeuw verandert er iets aan het bezit van de polderlanden. Sommige worden verkocht, van een wordt door een grenswijziging de gemeente Breda mede-eigenaar (i.p.v. Teteringen). Maar de rest blijft gezamenlijk eigendom van Teteringen en het waterschap totdat men ze verkocht, veelal aan de toenmalige huurders, bij het naderen van de opheffing van het waterschap.

HET ARCHIEF

Uitgangssituatie

De Vugtpolder had dus twee poldermeesters of onderpoldermeesters. Opperpoldermeester was altijd een lid van de magistraat b.v. de Bredase buitenburgemeester. De penningmeester en de secretaris

van de polder waren eveneens (doorgaans) stedelijke functionarissen uit Breda die voor de gelegenheid een andere pet opzetten. Gezworenen en poldermeesters konden dus in principe elk hun eigen (werk)archief vormen. Alleen, ze deden het niet of tenminste niet consequent. Ondanks gezamenlijke aanbestedingen is er geen bewijs van een gezamenlijke administratie van de drie polders Vugt, Crogten en Markhoek dan via het samenwerken met de gezworenen. In de 19^e en 20^e eeuw werkt de dubbelfunctie secretaris en penningmeester van het waterschap (of zelfs meer dan een) en tegelijk ambtenaar bij de gemeente Teteringen verdere verwarring in de hand. Het feit dat in de laatste vijftig jaar zich vier Teteringse archivarissen met het Teteringse archiefconglomeraat over de periode vóór en na 1793 hebben bezig gehouden zonder tot afronding te komen, maakte het geheel er niet overzichtelijker op. Een stuk of omslag kon drie verschillende nummers hebben.

De in de inventaris opgenomen of in **bijlage 2, 3 en 4** vermelde stukken zijn direct of indirect afkomstig uit het dorps- en gemeentearchief van Teteringen (en dus ook uit het oud-administratief van het rechtsgebied Breda) en van voorgangers van het Waterschap Brabantse Delta .

Het deel met of zonder een of meer voorlopige Teteringse inventarisnummers betrof dozen met de nrs. 44-84, gegeven bij een verhuizing. Er waren voorlopige beschrijvingen van een deel van de stukken in doos 44 – 65 . De dozen 67-83 hadden min of meer duidelijke opschriften en bevatten series correspondentie, rekeningen en begrotingen, bijlagen van de rekeningen, accountantsrapporten, "kohieren lijsten, classificaties", en nog wat losse zaken. Een en ander was echter ongenummerd en niet per eenheid binnen de doos beschreven. De reeks van 19 dozen genummerd 66-84, betrof volgens de opschriften de periode 1911-1975. Ze werden dus vrijwel zeker samengesteld door secretaris A. Broeders die de series van zijn voorganger simpelweg voortzette.. Ze werden, bleek uit stukken aangetroffen in ds 137 (suppl. Mark en Weerijs) in 1980 door J. Broeders van het waterschap in bewaring genomen, waarschijnlijk in de vorm waarin ze in 2005 zijn aangetroffen (zij het met aantekeningen van Broeders zelf die toen duidelijk van plan was het archief te ordenen en te beschrijven. Van overbrenging van de rekeningen vanaf 1850, die in december 1979 ook nog niet in de Teteringse bewaarplaats aanwezig waren, zijn geen gegevens gevonden. In dezelfde doos 137 werden ook de in 1980 overgebrachte notulen 1911-1947 –het bleken die van het dagelijks bestuur- aangetroffen maar niet het daaraan voorafgaande notulenregister, eerder in 1980 overgedragen! Dit –niet in de voorlopige inventaris vermelde- register werd samen met twee leggers aangetroffen in een portefeuille (genummerd 43).

Er was een ongenummerde (halve) doos met stukken die blijkens een erin aangetroffen brief in 1994 door het waterschap van de gemeente Teteringen zijn geleend en niet in enige inventarisatie lijken te zijn meegenomen.

Een ogenschijnlijk dubbel dossier over de uitbreiding van dat waterschap in het archief van De Boven-Mark bleek de stukken van de Hooge en Lage Vugt over het samengaan te bevatten.

Aan het einde van de eerste ronde bleken drie nummers uit de voorlopige inventaris nog te ontbreken. Twee ervan werden onder hun voorlopige nummer aangetroffen tussen de stukken van het Teteringse dorps/gemeentearchief. Het nummer dat kaarten bevatte bleef zoek.

Er was weinig sprake van een ordening van de beschrijvingen van de stukken. Dat gold ook voor de dossierbeschrijvingen van de stukken die van het waterschap afkomstig zijn. Ze zijn afkomstig uit dozen met nummers tussen 3 en 137, door mij in de voorlopige inventaris van achtervoegsel S voorzien om verwarring met de andere nummers te voorkomen. Soms bevatte een doos slechts één dossier van de Vugtpolder.

Op 8 april 2005 werd op basis van de beschikbare beschrijvingen een voorlopige inventaris geconstrueerd. Later in de maand besloot ik dat een aantal stukken ten onrechte uit het dorps/gemeentearchief van Teteringen tot 1928 is gelicht en dat deze stukken dus weer zullen moeten worden toegevoegd aan dit nog niet definitief beschreven archief. Ook bleek een aantal stukken thuis te horen in het oud-administratief archief van de stad Breda, in de andere twee Teteringse waterschapsarchieven of in het particulier archief Van Ginneken.

Bij aanvang van het werk bedroeg de omvang van de stukken van de Vugt ca. 6,5 meter. De materiële verzorging was bedroevend, de materiële staat doorgaans goed. Het slechtst eraan toe waren en zijn enkele van de in 1844 uit Breda naar Teteringen overgebrachte registers, hoogstwaarschijnlijk behorend tot het archief van het college van regenten van de buitenpoorterie in het oud-administratief archief van de stad.

Verantwoording van de inventarisatie

Vóór 1794 bestaat het polderarchief van de Vugt uit het werkarchief van de poldermeesters en de penningmeester, werkend voor de stad Breda. De stukken waarin de Teteringse polderbestuurders verantwoording afleggen voor hun daden behoren echter tot het oud-administratief archief van de stad. Datzelfde geldt natuurlijk voor de gezworenen, de bestuurders van de burgerlijke "gemeente". (gemeenschap) In de voorlopige inventaris van het oud administratief archief van Breda is inderdaad een afdeling gereserveerd voor "het college van regenten van de buitenpoorterij Teteringen, Lovensdijk, Molengracht, Zandbergen", het gebied dat na 1795 onder enig geharrewar de gemeente Teteringen zou worden. Deze afdeling bevatte echter nog geen stukken. Die waren ten tijde van de inventarisatie merendeels ook niet in Breda maar in Teteringen. Het gros was daar gekomen door een overdracht van stukken betreffende Teteringen aan de betreffende gemeente in december 1844. Gelukkig bleek daarvan een lijst bewaard in het voorlopige inventarisnummer 515 van het archief Teteringen. Onder deze afdeling moesten dus komen de verantwoordingsstukken van de gemeente. Voor de stukken betreffende de polder, met name rekeningen die bij de Bredase magistraat zijn ingeleverd tot 1794 is in tweede instantie gekozen voor het hoofdstuk Polders. De werkarchieven kunnen beschouwd worden als een vorm van gedeponerd archief danwel als dat van de rechtsvoorgangers. Ze zijn te onderscheiden in 1) het archief van de burgerlijke gemeenschap met daarin ettelijke stukken die ook tot de polderarchieven zouden kunnen behoren en 2-4) de archieven van de drie Teteringse polders die door de wetgeving op bestuurlijk gebied het etiket waterschap krijgen opgeplakt.

In de eerste jaren na 1793 is er sprake van een impliciete erkenning door het dagelijkse polderbestuur van het gezag van het nieuwbakken gemeentebestuur, de voormalige gezworenen omdat men daar de rekening laat afhoren. Gezien de nauwe band tussen beide besturen, o.a. door vereniging van functies in dezelfde persoon, in de voorafgaande periode zal men dit nauwelijks als een beperking hebben ervaren, ook al omdat heel uitdrukkelijk de (in)gelanden erbij betrokken werden.

Het archief van het waterschap de Ho(o)ge en Lage Vugt kan dus met enig recht beginnen in 1794, ook al wordt er in de 19^e eeuw vrijwel steeds gesproken over polderbestuur en niet over waterschapsbestuur. De nieuwe rechtsvorm van de polder als waterschap wordt pas definitief omschreven, na jarenlange discussie met Gedeputeerde Staten, in het eerste bijzondere reglement dat in 1882 werd goedgekeurd. Maar op grond van het in 1804 begonnen notulenregister zijn ook 1809 en 1846 verdedigbaar, jaren waarin het bestuur werd aangepast aan nieuwe regelgeving! Wanneer er na 1862 echter een nieuwe aanpassing nodig wordt blijkt b.v. de grens van het waterschap niet vast te liggen ten opzichte van de noorderbuur Hartel, Zipten (of Sipten) en Banken. Kaarten ervan bestaan niet.

In 1962 kon het toenmalige bestuur het oudste bijzonder reglement blijkbaar niet meer vinden, gezien de wanorde in het archief niet onbegrijpelijk. In een brief aan de gemeente Oosterhout noemde men als oudst bekende het derde reglement uit 1908!

De gemeente Teteringen is ten tijde dat ze de secretaris leverde nooit tot het gebruik van een archiefcode overgegaan, het waterschap dus ook niet. Ook schoolmeester Broeders hield vast aan de bestaande werkwijze. De stukken van de laatste tien jaar van het bestaan –en een deel van de stukken uit de paar jaar daaraan voorafgaand- zijn zodanig verwerkt in het archief van de rechtsopvolger dat mij niet meer duidelijk is hoe ze zijn aangetroffen.

In afdeling III van het oud-administratief archief van Breda (OAA), stukken waarvan het verband met het archief niet duidelijk is, is ook een hoofdstuk Buitenpoorterij, Teteringse stukken die kennelijk niet in afdeling II zouden thuishoren. Het betreft de inv.nrs 2888 – 2898. Deze stukken kunnen mijns inziens wel gerekend worden tot afd II of eventueel het archief van de gezworenen (en de kerkmeester), kortweg het dorpsarchief. Inv.nr. 2897, een kohier van het dijkschot in de Crogten over 1763, kan gezien de vrij recente bestaande inventaris daarvan t.z.t. misschien het beste worden overgebracht naar het archief van deze polder. Het zal gelicht moeten worden en kan als inv.nr. 30a worden opgenomen in dat waterschapsarchief. Op die plaats heb ik het nu als p.m. opgenomen. Ook tussen de nu al als dorpsarchief Teteringen beschreven stukken zullen er hoogstwaarschijnlijk zijn die beter op hun plaats zijn in afdeling II.

De polderrekeningen uit dozen 46 e.v. bleken de exemplaren voor de stad Breda en niet de zogenaamde rendantsexemplaren (voor de opsteller)! Ze horen dus thuis in het OAA van Breda. In de "voorlopig-definitieve" inventaris van dit OAA zijn deze en andere stukken van Teteringen echter niet beschreven. Een reden hiervoor kan –behalve de omvang van de gedane "klus"- geweest zijn dat toentertijd geen goed inzicht was te verkrijgen in de overige Teteringse stukken. Deze werden tot 1997 immers in Teteringen bewaard en door een andere archiefinstelling beheerd. Onderzoek naar de

scheiding van stukken in het verleden is een lastig karwei. Gelukkig wierpen de voorlopige inventarisnummers 5 in het archief van de Teteringse gemeentearchivaris en 515 in het archief van de gemeente(secretarie) Teteringen wel enig licht op de zaak. Daaruit bleek dat eind 1844 een aantal stukken vanuit Breda naar Teteringen is verhuisd en ook welke nieuwe, voorlopige nummers deze stukken kregen in Teteringen. Toch lijkt het verstandig van het herkomstbeginsel uit te gaan, zeker nu sinds 1997 alle archiefbestanden toch bij één instelling berusten.

In het dorps/gemeentearchief van Teteringen bevatten (o.a.) de (voorl.) nummers 3 en 790 (waarin drie publicaties d.d. resp. 10 januari, 11 juni en 6 augustus 1796), 2116, 2580, 856 en uiteraard stukken in het hoofdstuk Waterstaat nog gegevens over de polder. In inv.nr. 2461 trof ik bij toeval een gedrukte aankondiging van de schouw in mei 1874 aan. Het is niet zinvol die soort stukken op te zoeken en te lichten omdat ze formeel toch voor vernietiging in aanmerking komen als ze dateren van na 1850 (niet verplicht overigens). De in deze alinea genoemde stukken zijn *niet* p.m. in deze inventaris of de bijlagen opgenomen.

Wat betreft het schema voor de inventaris werd de zaak gecompliceerd door de ingewikkelde bestuurlijke verhoudingen en de gedeelde eigendom van de poldervelden. Gekozen is voor een zo eenvoudig mogelijk schema zonder overbodige, kleine hoofdstukken, waarbij natuurlijk wel is gekeken naar bestaande standaard-indelingen voor waterschapsarchieven.

Buiten de waterschapsinventaris werden dus gelaten stukken die overduidelijk tot een ander archief behoorden. De omvang hiervan bedroeg zo'n tien dozen, ongeveer 1,20 m. dus. Een vrijwel gelijke hoeveelheid werd vernietigd op grond van de geldende selectielijsten of als dubbelexemplaar. Zo bleef na het ompakken 4,25 m. te bewaren archief van het waterschap over.

Geraadpleegde literatuur

A.J. van der Aa, Geschiedkundige beschrijving van de stad Breda en hare omstreken (oorspronkelijk verschenen in 1845, heruitgave Zaltbommel 1968)

V.A.M. Beermann e.a., Geschiedenis van Breda II (Schiedam 1977)

G.G. van der Hoeven, Geschiedenis der vesting Breda (oorspronkelijk verschenen in 1868, herdruk 1974)

J.M.M. Knippels, Het ontstaan van de gemeente Teteringen, in Jaarboek Oranjeboom XXXIX (1986), p. 188 – 223.

Stichting Basis, afd. Publika, Breda-Noord, Haagse Beemden en Hoge Vucht in Woord en Prent (1998) en vergelijkbare gegevens in andere deeltjes van deze uitgever

Teteringen 200 jaar gemeente, 1795 – 1995 (1995)

Bijlage 1

Bijzondere reglementen en wijzigingen ervan, voorgesteld en/of goedgekeurd door Gedeputeerde Staten met betrekking op de Hoge en Lage Vugt

N.B. PB betekent hier Provinciaal Blad van Noord-Brabant.

1866 14 september, vaststelling van de grenzen van het waterschapsonderdeel De Galderse Vugt (van de Crogten en de Galderse Vugt): door de grote Rijksweg aan de oostzijde en de Oude Baan van Breda naar Terheijden aan de andere zijden. (PB 69) Dit gebied behoorde tot de Vugtpolder voor de aanleg van eerstgenoemde weg.

1866 14 september, vaststelling van de grenzen van het waterschap De Markhoek: de oostgrens hiervan loopt zowel door de Rijksweg als door de Oude Baan (PB 72)

1880 14 juli, niet goedgekeurd 14 oktober daarna, wel dat van noorderbuur Hartel, Lage Vugt, Sipten en Banken onder Teteringen en Terheijden, te Terheijden. Daarmee ligt noordgrens van de Vugtpolder vast: door de noordzijde van de Laurensloo en van de Kruisvaart tot en verder over de gemeentegrens Terheijden-Teteringen en door het Calooise Gat (PB 34).

1882, PB 16, eerste door provinciaal bestuur vastgestelde reglement. De grenzen worden vastgelegd. N: van het Calooise Gat de grens Terheijden-Teteringen volgend tot aan de Kruisvaart, door de noordzijde van die vaart en de Laurensloo tot aan het Bergsche pad.

O: door oostzijde van het Bergsche pad tot aan het Moerdijkje, verder door de scheiding van de (kadastrale) secties F en C van Teteringen tot C 137, langs de buitengrenzen van de percelen C 137, 138, 136, 135, D 364, 363, 362 en 366 en vervolgens door de grens van secties F en D

Z: door scheiding secties F en D tot aan de Rijksweg Breda-Moerdijk

w: door genoemde Rijksweg tot aan Calooise Gat. Deze laatstgenoemde uitwateringskil behoort eveneens tot het waterschap.

1905, PB 97, als oppervlakte binnen dezelfde grenzen wordt 522.21.83 ha. vermeld

1908, PB 37, eerste classificatie vastgelegd, er komen drie klassen
 1923, PB 34, uitbreiding van het grondgebied door het graven van het Mark/Wilhelminakanaal
 1928, PB 51
 1940, PB 12, gevolgen van de bouw van het gemaal –eindelijk- in classificatie vastgelegd
 1950, PB 67
 1952, PB 6, verdubbeling in oppervlakte per 1 juli
 1956, PB 29
 1958, PB 36
 1960, PB 22, het grondgebied neemt af door stadsuitbreiding van Breda
 1974, PB 134, de oppervlakte bedraagt "ongeveer 1670 ha.". De grenzen worden niet meer omschreven maar op een kaartbijlage aangegeven. Er zijn drie klassen grond.

Bijlage 2

Lijst van stukken opgenomen in het oud-administratief archief van de stad Breda

N.B. Dit archief is de facto al definitief genummerd. Gekozen wordt nu in eerste instantie voor een bijlage bij de inventaris IJsseling die doornummert.

De meeste beschrijvingen zijn overgenomen uit de voorlopige inventaris Broeders c.s, met soms vereenvoudigingen of correcties.

Bij afdeling I, hoofdstuk IX.2 Polders

Hoge en Lage Vuqt

2899- 2921

Rekeningen van de penningmeester van de (Hoge en de Lage) "Vught",
 1555/56, 1564,1659-1798. 2 katemen en 3 banden en 18 delen

2899 1555-1556 1 katern

2900 1564 1 katern

N.B. Rekening door Willem Jan Willems, Jacob Schuermans, Adriaan Andriessen en Anthonis Janss. van Dorst, aangesteld door de heer van Breda en de stad Breda, om de wegen, bruggen en dijken in de Vucht bij Breda gade te slaan en te onderhouden en daar een nieuwe sluis te leggen en met hen Adriaen Janss. van Ghilze als collecteur van de schote, in het jaar 1564. Afgehoord 1565 jan. 20 door borgemeester en schepenen van Breda.
 Er is sprake van een voorgaande rekening.

2901 1659-1718 juli, met als bijlage lijst van niet ontvangen gelden over 1708-1714

N.B. Bevat de rekening van de omslagen over de jaren 1659, 1665, 1667, 1669, 1677, 1681,1684, 1687, 1696, 1699, 1707, 1710-1711, 1713-1714 en 1716. De uitgaven betreffen altijd meer jaren. Pas vanaf 1716 loopt als regel de rekening over twee kalenderjaren:

2902 1718/1719 – 1738/1739, met inliggende borderel 1738/39

N.B. De rekeningen blijven lopen over twee kalenderjaren.

2903 1740/1741 – 1753/1754

2904 1757/1758

2905 1759/1760

2906 1761/1762

2907 1763/1764

2908 1765/1766

2909 1767/1768

2910 1769/1770

2911 1771/1772, met bijlage

2912 1773/1774

2913 1775/1776

2914 1777/1778

2915 1779/1780

2916 1781/1782, met bijlage, 1798

2917 1783/1784

2918 1785/1786

- 2919 1787/1788
 2920 1789/1790
 2921 1791/1792
 N.B. De laatste in Breda afgehoorde rekening!
- 2922 Akten van aanbesteding van werken in de polder de Vught, 1698-1757. 1 band
 N.B. Vanwege slechte conditie voorlopig niet te raadplegen .
 Aanbesteding gebeurde door de opperpoldermeester en poldermeesters van de Vught, (later soms door de drossaard als schout van Teteringen, en opperpoldermeester en poldermeesters) ten overstaan van schepen-commissarissen van de affaires van Teteringen. De aanbestedingen geschieden in de jaren 1698, 1699, 1713, 1718, 1739, 1722, 1728, 1732, 1733, 1739, 1741, 1744, 1745, 1749, 1753 en 1757 (volgorde in band). De werken betreffen het maken van een nieuwe sluis, het vernieuwen van de stenen sluis genaamd "de Hoge Brug", het verwijderen van de sluisvliet, het schoonmaken van het Calo(o)ise gat, het onderhoud van polderdijken, het maken van twee nieuwe dammen, enz. Deze band werd tot eind 1844 in Breda bewaard!

Abroek

- 2929 Besluit van de magistraat tot benoeming van Wouter Cornelis Oomen tot (tweede) poldermeester van de Abroek, 1587. 1 stuk

Bij afdeling II, archief van het college van regenten van de buitenpoorterie Teteringen, Lovensdijk, Molengracht, Zandbergen

- 2930 Kohier van de vijfde penning van de Teteringse Vugt, (15)95. 1 katern
 N.B. Zou ook dorpsarchief kunnen zijn.
- 2923 – 2927
 Akten van verhuring van de landerijen in de polder de Vught waarvan de verponding en/of de dijkschotten niet zijn betaald, alsmede van land van de kerk van Teteringen en van het opperhout van de Groene en de Zwarte Dijk en van de kerk, 1724-1757, 1765-1793. 5 banden
 N.B. Deze banden zijn tot eind 1844 in Breda bewaard. Op 2923 na vanwege slechte tot beroerde conditie voorlopig niet te raadplegen.
- 2923 1724-1745, 1749-1757
 2924 1758-1764
 2925 1765-1772
 2926 1773-1782
 2927 1783-1793..
- 2928 Besluit van de Magistraat van Breda over een contract met gezworenen van Teteringen over het maken van zes vondens en twee houten sluizen, 1754. 1 stuk
 N.B. Zou ook dorpsarchief kunnen zijn.

Bijlage 3

Lijst van stukken op te nemen in het dorps- en gemeentearchief van Teteringen

N.B. De nummers van deze stukken zijn voorlopig in afwachting van een definitieve bewerking van deze archieven.

doos 1 "terug"

Dorpsarchief (archief van de gezworenen) (T1)

- 193 Rekest van de inwoners van Teteringen aan de magistraat van Breda tegen

HLV	volledige heffing van de vijfde penning op het land in de Vugt, na 1601. N.B. Zonder beschikking.	1 stuk
194 HLV	Rekest van de gezworenen van Teteringen en Molengracht aan de magistraat van Breda tegen de door de Staten-Generaal opgelegde lasten, met afschrift van beschikking op eerder rekest van hen inzake de vijfde penning, 1610 en z.d.	1 katern
195 HLV	Beschikkingen van de magistraat van Breda op een rekest van de gezworenen van Teteringen inzake de verzorging van een weeskind, 1623. Met beschikking op een ander rekest (ter advies aan Aalmoezeniers voorleggen), 1622. N.B. Stuk uit 1622 draagt v. inv.nr. 196. Beide stukken vertonen sterk gelijkende insnijdingen. Van 196 blijkt verband met Teteringen niet, het hoort strikt genomen in het archief van de Aalmoezeniers thuis. Nader onderzoek is gewenst.	2 stukken
209 HLV	Toezendbrief van plakkaat van de Staten-Generaal over een algemeen pardon voor gedeserteerde ("gedesteneert") militairen, 1740.	1 stuk
176/ 135 HLV nrs	Verkorte kohieren van de verponding van de landerijen onder Teteringen en voor 1753 van het dijkschot van de Vugt, 1752-1779. N.B. Alleen de nummers, de grootte en de somma van de landerijen..	1 deel

Gemeentearchief (met municipaliteit en evt mairie) (T2)

N.B. T2 begint nu in 1814. Het lijkt mij beter dit in 1795 te laten beginnen vanwege de bijzondere, lees ondergeschikte, status van het plaatselijke bestuur voor dat jaar. Nader onderzoek is echter gewenst.

180 HLV	Bijlage bij de gemeenterekening van Teteringen over 1793 -1794, mede betreffende de polder De Vugt, gesloten in 1796.	1 katern
185 HLV	Bijlagen bij de gemeenterekeningen van Teteringen, 1803 – 1815, 1822? N.B. Met enkele stukken uit voorl. inv.nr. 184 en kladaantekeningen van de ontvanger over 1800-1803.	1 omslag
114- 116 HLV nrs	Rekeningen van de penningmeester van de polder (Hoge en Lage) Vugt, afgehoord door het bestuur van de municipaliteit Teteringen, 1793 – 1798. 114. 1793/1794 doos 2 "terug" 115. 1795/1796 116. 1797/1798, met bijlagen	2 delen en 1 omslag
206 HLV	Brief van L. van Ginneken bij toezending van borderel aan ... met uiteenzetting over het onnut van het heffen van "hoofgeld" in Teteringen, 1804.	1 stuk
15 HLV	Verslag van de meting van het waterpeil van de Mark bij de sluizen van de Teteringse polders, 1804.	1 omslag
187 HLV	Uittreksel uit het register van cautie "binnen Breda" inzake een borgstelling door A. Verbeij te Breda voor het uitmoeren van 2,5 bunder "tussen de dijken", 1805.	1 stuk
184 HLV	Rekesten van het gemeentebestuur aan de Koning inzake de kosten van de herdichting van de Mark, (ca. 1820). Concept.	2 stukken
188 HLV	Reglement voor de polder Abroek onder Princenhage, 1816. Afschrift 1823 of later. N.B. Documentatie voor P. van Ginneken? Misschien beter in zijn particulier archief?	1 katern

uit 148 HLV	Rekest van wed. Maas te Teteringen om verlof voor haar zoon in het leger, z.d. (1831 of 1832)	1 stuk
220 HLV	Stukken betreffende de verpachting van land of verkoop van hout of gras, 1867 – 1879. N.B. Met stukken uit 221.	1 omslag
ongen HLV	Brief van de Eerstaanwezend Ingenieur van de Genie aan diverse burgemeesters over komende opmetingen en waterpassingen, 1868.	1 stuk
171 HLV	Stukken verzameld uit oude bevolkingsregisters: drie stukken betreffende verandering van woonplaats, 1876, 1882, 1906 twee verklaringen van goed gedrag voor aspirant-militieleden, 1877, 1879. N.B. Archief ambtenaar Burgerlijke Stand of vernietigbaar?	1 omslag
536	Voorlopig vastgestelde legger van de Hartel voorzover betrekking hebbend op Teteringen, ter inzage gelegd op de secretarie in 1881, met fotocopie van deel van legger van de Hartel 1928 N.B. Groot formaat, voorlopig in portefeuille. Andere stuk uit dit nummer nu inv.nr. 60 archief Hoge en Lage Vugt.	1 omslag
P.M.	Ingekomen opgaven van de Tiendcommissie van aan enkele particulieren te betalen tienden, 1913. N.B. Toegevoegd aan voorlopig nummer 2158. Al eerder zijn aan enkele voorlopige nummers daarin passende stukken toegevoegd en is nr. 369a aan de inventaris toegevoegd. Het leek echter niet handig om door te gaan met dit soort toevoegingen gezien het voorlopige karakter van de inventaris van het dorps- en gemeentebestuur.	
ongen HLV	Tekening 846-2 betreffende de verharding van de Vraggelse baan, 1963. Lichtdruk.	1 stuk

Bijlage 4

Lijst van stukken voor andere archieven

Archief van waterschap De Crogten en de Galderse Vugt (III – 74)

Zie de aangevulde inventaris.

Archief van waterschap De Marrkhoek (III – 79)

Zie de aangevulde inventaris.

Archief notarissen en familiearchief Van Ginneken (T 27)

A Familiearchief

Jacobus van Ginneken

10a	Brief van A.J. IngenHousz met rouwbeklag en belofte te bemiddelen voor zijn benoeming tot notaris, 1834.	1 stuk
11a	Oproep voor een vergadering van de Maatschappij van Landbouw, Tuinbouw en Veetelt te Breda op 2 oktober, 1852.	1 stuk

B Notariskantoor

37a	Volmacht van Maria van Diest, weduwe van Bastiaan Schroeders, wonende te Terheijden voor haar broer Pieter voor een transport van onroerend goed te Teteringen, 1809 mei.	1 stuk
-----	---	--------

INVENTARIS

1. Algemeen

- 1 Notulen van vergaderingen van het dagelijks bestuur met of zonder ingelanden, met afschriften van behandelde stukken, 1798,1804 – 1911. 1 omslag
- 2 Notulen van de vergadering van stemgerechtigde ingelanden en andere vergaderingen van of bijgewoond door het waterschaps-bestuur en afschriften van uitgaande brieven, 1857 1880, 1900 - 1910 met presentielijsten en ontwerp en eindversie van bijzonder reglement, 1879, 1882. 1 omslag
N.B. Het verslag van 30 juni 1880 wordt afgebroken. Dit nummer bevat gegevens die in inventarisnummer 1 ontbreken.
- 3-4 Notulen van de vergadering van stemgerechtigde ingelanden, vanaf 1965 algemene vergadering genoemd, 1911 -1985. 2 omslagen
3 1911 – 1947, met bijlagen
4 1948 – 1985, met bijlagen
- 5-6 Notulen van vergaderingen van het dagelijks bestuur, 1948 – 1985. 2 omslagen
5 1945 – 1959
6 1960 – 1985, met bijlagen
- 7 Oproepen voor de vergadering van stemgerechtigde ingelanden met agenda en vanaf 1905 ook met begroting en rekening, 1876 – 1912. 1 omslag
- 8-9 Besluiten van de vergadering van stemgerechtigde ingelanden, vanaf 1965 algemene vergadering, 1864 – 1985. 2 omslagen
N.B. Er zijn vooral uit de periode voor 1965 ook besluiten in andere inventarisnummers te vinden, o.a. in de inventarisnummers 22 en 23.
8 1864 – 1931, deels goedgekeurd
9 1965 – 1985, goedgekeurd, geen goedkeuring nodig of in 1986 pas te verwachten
- 10 – 25 Ingekomen en uitgaande brieven, besluiten van stemgerechtigde ingelanden, vergunning(aanvrag)en, eigendomsakten 1804 – 1974. 16 omslagen
N.B. De nummers 12 t/m 23 zijn niet consequent alfabetisch geordend op onderwerp. Stukken over dezelfde zaak zijn dus niet altijd onder dezelfde letter opgeborgen. Om althans enige duidelijkheid te bereiken is vooral in de samenstelling van de nummers 23 t/m 26 het nodige gewijzigd door beperking van de periode waartoe de stukken behoren.
Van veel onderwerpen zijn ook elders in deze inventaris stukken te vinden.
10 1804 – 1882
11 1883 – 1921
12 1922 – 1930 juni
13 1930 juli – 1935
14 1936 – 1938 juni
15 1938 juni – 1939
N.B. Bevat "dossier" verbetering waterleidingen in kader van de Werkverschaffing, juni 1938 – september 1939. De weekstaten hieruit zijn vernietigd op de laatste na. Voor de overige stukken geldt periode juli 1938 - 1939.
16 1940 – 1942 juni
17 1942 juni – 1945 (maart)
18 1945 (maart) – 1947
19 1948 – 1949
20 1950 – 1952 april 3
21 1952 april – 1955
22 1956 – 1958

23 1959 – 1966
24 1967 – 1971
25 1972 – 1984.

- 26 Bekendmakingen door de poldermeesters van de polder(s) de Hoge en Lage Vugt en soms ook de Crogten en de Markhoek, inzake o.a. de schouw, verpachting van gewas en verkoop van hout en de visserij , 1795 - 1814. 1 omslag
N.B. De hierbij aangetroffen puur gemeentelijke publicaties zijn gelicht en overgebracht naar het dorpsarchief Teteringen!

2. Organisatie en gebied

- 27 Reglement op beheer van dijken en polders in de provincie Noord-Brabant en latere stukken betreffende de reglementering van waterschappen in of binnen de provincie Noord-Brabant, 1846 – 1920 . 1 omslag
- 28 Stukken betreffende de vaststelling van het eerste bijzondere reglement en de complicaties daarbij inzake de grensscheiding met of de door Gedeputeerde Staten voorgestelde fusie met de Hartelpolder, 1862, 1866-1867, 1873 -1881. 1 omslag
- 29 Bijzondere reglementen, 1882 en 1905, met reglement van Hartel, Lage Vugt, Sipten en Banken, 1880. Gedrukt 1 omslag
- 30 Stukken betreffende wijzigingen van het Bijzonder reglement en daaraan gekoppelde wijzigingen in de classificatie, 1904 – 1932. 1 omslag
N.B. Zie ook de correspondentie in hoofdstuk 1.
- 31 Stukken betreffende de grenswijziging in 1952 en de daarmee gepaard gaande wijzigingen in het bijzonder reglement en de classificatie, 1950 december – 1959. 1 omslag
N.B. Bevat compleet stel grenskaarten.
- 32 Ingekomen en uitgaande stukken betreffende de oprichting en regelgeving van het Hoogheemraadschap de Brabantse Bandijk, 1953, 1956 – 1958. 1 omslag
N.B. Zie ook correspondentie algemeen.
- 33 Correspondentie met bijlagen over grenswijzigingen, vooral die met de gemeente Breda in het kader van het uitbreidingsplan in hoofdzaak, 1957 – 1967. 1 omslag
N.B. Zie ook correspondentie algemeen!
- 34 Bijzonder reglement 1974 met bijbehorende grens- en classificatiekaarten en correspondentie erover, 1970 – 1975. 1 omslag
- 35 Ordonnantie 1578. en bevestiging ervan in 1597 en latere versies, 1578 – 18^e eeuw. 1 omslag
- 36 Besluit van poldermeesters over het visrecht van ingelanden, 1804. 1 stuk
- 37 De eerste door Gedeputeerde Staten goedgekeurde keur van het waterschap uit 1908 en circulaires van G.S. en andere stukken uit de voorbereidingsperiode, met stukken betreffende de eerste hernieuwde vaststelling, 1878 – 1919. 1 omslag
- 38 Keur van het waterschap, met goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten, ingaande 1934 met afschrift van de 1918-versie, 1933. 1 omslag
- 39 Keuren, en correspondentie over die van 1968, met keurkaart, 1945 – 1968. 1 omslag
N.B. Zie ook inventarisnummer 22 bij de K.

- 40 Keur van heemraadschap Mark en Dintel, 1965. 1 stuk
- 41 Correspondentie over de regeling van de ontpoldering van 10% van het waterschapsgebied voor de bouw van een nieuwe wijk in de gemeente Breda, 1966 – 1968. 1 omslag
N.B. Bevat kaarten.
- 42 Ingekomen en uitgaande stukken over het samengaan met het waterschap de Boven Mark in waterschap de Boven-Mark en de concentratie van waterschappen in West-Brabant in het algemeen, 1982 – 1985. 1 omslag
N.B. Afkomstig uit de voorlopige inventaris van het archief Boven-Mark. Was daarin voorlopig nummer 883.

3. Bestuur en personeel

- 43 Besluit van de magistraat van Breda over de benoeming van een opperpoldermeester, 1755. 1 stuk
- 44 Stukken betreffende de benoeming en zittingstermijn van bestuursleden, z.d., 1809, 1819, 1821, 1823, 1830, 1847 – 1921. 1 omslag
- 45 Stukken betreffende de benoeming en de arbeidsvoorwaarden van de secretaris-penningmeester en de onbezoldigd polderwachter, 1830, 1863 – 1921. 1 omslag
N.B. Voor gegevens uit later jaren zie de correspondentie.
- 46 Besluit van Burgemeester en Wethouders van Teteringen over het stemrecht voor de gemeente van de burgemeester, tevens secretaris van gemeente en waterschap, in het waterschapsbestuur, 1889. 1 stuk
- 47 Stukken betreffende een geschil met P. Sodenkamp uit Breda over het stemrecht van ingelanden die niet het volle bedrag aan dijkschot betalen, 1874, 1880 -1881. 1 omslag
N.B. Zie ook inventarisnummer 28.
- 48 Lijsten van stemgerechtigde ingelanden, 1869-1870, 1874-1876, 1881, 1883-1887, 1889/93, 1895/98, 1901/04, 1906/08, 1910/16, 1917/19, 1924-1939, 1942-1951, 1956, 1958-1962. 1 omslag

4. Eigendommen

4.1 Poldervelden

- 49-51 Stukken betreffende het gezamenlijk beheer met de gemeente Teteringen en de (opbrengst van de) verhuur of verpachting van de polderlanden of poldervelden, 1809 – 1985. 3 omslagen
49 1809 – 1888
50 1901 – 1934
51 1950 – 1985. Betreft alleen verhuur.
- 52 Stukken betreffende kadastrale tenaamstelling en opmeting van de poldervelden en andere eigendommen, 1955-1985 met retroacta, 1814 – 1942. 1 omslag
- 53 Ingekomen en uitgaande stukken over de verbetering (ophoging) van enkele poldervelden, 1949 – 1953. 1 omslag
N.B. Voor de verbetering van percelen vóór 1940 zie inventarisnummer 15.

54	Stukken betreffende ver- en aankoop van poldervelden, 1950 – 1985.
N.B. Bevat geen akten.	1 omslag
55	Akte van aankoop van de gemeente Teteringen van een deel van perceel Teteringen F 350 , 1958.	1 stuk
56	Akte waarbij de eigendomsoverdracht ten gevolge van de ruilverkaveling van de oude percelen Teteringen F 459 - 465, 468, 469, 620 - 623 alsnog wordt geregeld, waarbij waterschap de nieuwe percelen F 850 – 852 in onverdeelde eigendom met de gemeente Teteringen verworft, met vestiging van erfdienstbaarheid van in- en uitweg van en naar het Moerdijkje, 1958.	1 stuk

4.2 Overige

57	Akte van huur van het klooster St. Catharinadal te Oosterhout van een perceel hooiland voor twaalf jaar, 1838.	1 stuk
58	Machtiging voor G. Huijsmans voor het innen van het losgeld bij de loskade, 1861, met vergunning voor hem van Provincie Noord-Brabant voor dempen van een sloot voor de aanleg van een losplaats, 1873 en een concept-contract tussen waterschap en deze man over onderhoud van de kade in ruil voor behoud van de opbrengst van het losgeld, 1874.	1 omslag
59	Correspondentie met Gedeputeerde Staten over het vaststellen van legger A van de waterleidingen, 1886 – 1888.	1 omslag
60	Legger van de waterleidingen van het waterschap de Hoge en Lage Vugt, geheel binnen het waterschap gelegen (Legger A), 1888.	1 band
61	Akte van aankoop van A. Mulders te Teteringen van het Nieuwdijkje, gelegen tussen het Moerdijkje en de Zwarte Dijk, 1927.	1 stuk
62	Leggers van wegen en bruggen binnen het waterschap, z.d. (ca. 1944 en 1964?).	2 stukken
63	Bestekken voor het schouwmaken van de leggerwaterleidingen en daarmee gepaard gaande werkzaamheden, 1968 – 1985.	1 omslag
64	Akten van aankoop van J. Balemans-Poppelaars en twaalf anderen van een deel van Teteringen F 382, 383, 385, 559-562, 565, 574, 576, 578, 602, 603, 732, 818, 874 en 875 en eveneens deel van Terheijden F 109 en 866, allemaal gelegen ter plaatse van de Middenweg, 1965.	2 stukken
65	Akte van aankoop van het Algemeen Mijnwerkersfonds van de Steenkolenmijnen in Limburg van delen van percelen Teteringen F 577, 580, 605, 612, 613 en 624, allemaal gelegen ter plaatse van de Middenweg, 1967.	1 stuk
66	Akte van aankoop van vijftien verkopers van perceeltjes weg en grond ter plaatse van het Moerdijkje, delen van Teteringen F 472, 475-477, 481-483, 485, 489, 490, 494-496, 502, 503, 551, 555, 556, 558, 681-684, 853, 854, 1968.	1 stuk
67	Akte van aankoop van de gemeente Breda van een deel van Teteringen F 473 ter verbreding van het Moerdijkje, 1968.	1 stuk
68	Correspondentie over de zorg voor het archief, 1979-1982, 1994.	1 omslag

69 Kaart van wegen en watergangen in beheer en onderhoud bij het waterschap,
1983. 1 stuk

5. Financiële beheer

5.1 Rekening en verantwoording

70 – Rekeningen van de polder en het waterschap, 1790 – 1985. 91 omslagen
160 Incompleet. Tot 1882 meest met bijlagen.
 N.B. Voor ontbrekende jaren kan men gegevens over de rekening
 en/of begroting vinden in inventarisnummers 7, 11, 17 t/m 21.
70 1790-1792, afgehoord 1794. Met bijlagen. Afschrift.
71 1793/1794, authentiek afschrift
72 1799/1800
73 1801/1802, met bijlagen
74 1803/1804
75 1805/1806
76 1807/1808, met bijlagen
77 1809/1810, met bijlagen
 N.B. Afgehoord 1821.
78 1811/1812 – 1819/1820, met bijlagen
 N.B. Samen met 1809/1810 afgehoord in 1821
79 1821/1822, met bijlagen
80 1823/1824, met bijlagen
81 1825/1826, met bijlagen
82 1827/1828, met bijlagen
83 1829/1830, met bijlagen
84 1831/1832, met bijlagen
85 1833/1834, met bijlagen
86 1835/1836, met bijlagen
87 1837/1838, met bijlagen
88 1839/1840, met bijlagen
89 1841/1842, met bijlagen
90 1843/1844, met bijlagen
91 1845/1846, met bijlagen
92 1847, alleen bijlagen
93 1848, alleen bijlagen
94 1849, alleen bijlagen
95 1850, alleen bijlagen
96 1851, alleen bijlagen
97 1852, alleen bijlagen
98 1853, alleen bijlagen
99 1854, met bijlagen
100 1855, met bijlagen
101 1856, met bijlagen
102 1857, met bijlagen
103 1858, met bijlagen
104 1859, met bijlagen
105 1860, alleen bijlagen
106 1861, met bijlagen
107 1862
108 1863, met klad
109 1864
110 1865
111 1866, met bijlagen
112 1867, met bijlagen
113 1868, met bijlagen

- 114 1869, met bijlagen
- 115 1870, met bijlagen
- 116 1871, met bijlagen
- 117 1872, met bijlagen
- 118 1873, met bijlagen
- 119 1874, met bijlagen,
- 120 1875, met bijlagen
- 121 1876, met bijlagen
- 122 1877, met bijlagen
- 123 1878, met bijlagen
- 124 1879, met bijlagen
- 125 1880, met bijlagen
- 126 1881, met klad
- 127 1882, met klad en bijlagen
- 128 1883, met begroting 1884 1 stuk
- 129 1884,
- 130 1913, alleen een bijlage.
- 131 1952/53
- N.B. Over de dienstjaren 1952/53 – 1956/57 (juli-juni) zijn er twee rekeningen: van algemeen beheer en van de bemalingsdienst.
- 132 1953/54
- 133 1954/55
- 134 1955/56
- 135 1956/57
- 136 1957/58
- 137 1958/59
- 138 1959/60
- 139 1960/61, met besluit Gedeputeerde Staten
- 140 1961 juli-1962
- 141 1963
- 142 1964, met besluit Gedeputeerde Staten
- 143 1965
- 144 1966
- 145 1967
- 146 1968
- 147 1969
- 148 1970
- 149 1971
- 150 1972
- 151 1973
- 152 1974
- 153 1975
- 154 1976
- 155 1977
- 156 1978
- 157 1979
- 158 1980, met besluit Gedeputeerde Staten
- 159 1981, met besluit Gedeputeerde Staten
- 160 1982, met besluit Gedeputeerde Staten
- 161 1983, met besluit Gedeputeerde Staten
- 162 1984, met besluit Gedeputeerde Staten
- 163 1985, met stukken betreffende overdracht aan De Boven-Mark.

165	–	Begrotingen, 1866 – 1985. Incompleet. .	31 omslagen
195		165 1866 – 1905 N.B. 1881, 1883-1893, 1895-1899, :1902 en 1903 ontbreken. Voor 1884 zie rekening 1883. Vanaf 1905 is het rekeningjaar juli-juni. De daaraan voorafgaande begroting loopt dus over anderhalf jaar. 166 1955/56 . N.B. Over 1955/56 en 1956/57 twee begrotingen (zie uitleg bij rekeningen). 167 1956/57 168 1957/58 169 1958/59 170 1959/60 171 1960/61, met wijzigingsbesluit 172 1961 juli – 1962 173 1963, met wijzigingsbesluit 174 1964, met wijzigingsbesluit 175 1965, met wijzigingsbesluit 176 1966 177 1967 178 1968, met wijzigingsbesluit 179 1969 180 1970, met wijzigingsbesluiten 181 1971 182 1972 183 1973 184 1974 185 1975 186 1976 187 1977 188 1978 189 1979 190 1980 191 1981, met wijzigingsbesluiten 192 1982, met wijzigingsbesluiten 193 1983, met wijzigingsbesluiten 194 1984 195 1985, met wijzigingsbesluit	
196		Betog over de overbodigheid van het afhoren van de rekeningen door het gemeentebestuur, met afschrift, ca. 1805.	2 stukken
197		Correspondentie met Gedeputeerde Staten over rekeningen en begrotingen, 1895 – 1919, 1962 – 1983.. N.B. Zie voor tussenliggende periode de algemene correspondentie.	1 omslag
198		Processen verbaal van kasopneming aan het einde van het rekeningjaar bij de penningmeester, 1905-1921, met circulaire van GS uit 1905 die hiertoe leidde. N.B. Kasopnemingen 1909 en 1910 ontbreken. Evenals andere normaal vernietigbare stukken bewaard vanwege het ontbreken van rekeningen over deze jaren.	1 omslag
199		Accountantsrapporten, 1953/54, 1955/56 – 1969.	1 omslag
200		Kasboekje van ontvangsten en uitgaven van E. Oomen betreffende de poldereigendommen, 1847 – 1860.	1 deel
201		Kasboekje van uitgaven van (de penningmeester?), 1847 -1876.	1 deel

202	Stukken betreffende (de uitkering van) deelgeld uit de opbrengst van de poldervelden, (1807) 1852 – 1878.	1 omslag
203	Register van opdrachten tot betaling van lonen e.d., met bijlagen, 1874-1879.	1 omslag
204	Journalen van ontvangst van de omslag, 1908/09 en 1919/20, het tweede met bijlagen.	1 omslag
205	Ingekomen opgaven van de Tiendcommissie van aan enkele particulieren te betalen tienden, 1913.	1 omslag
206	Register van couponbelasting, aangelegd 1940, 1941.	1 deel
207	Journal of dag- en kasboek over de dienstjaren 1945/46 – 1951/52.	1 deel
208	Kasboeken, 1952/53 – 1961/62.	1 omslag
209	Groot- en dagboek van inkomsten, 1963 – 1979.	1 deel
210	Groot- en dagboek van uitgaven, 1967 – 1982	1 deel
211-215	Grootboekkaarten 1981 – 1985	5 omslagen

5.2. Heffingen

N.B. Voor bepalingen van de classificatie zie de algemene correspondentie, en stukken betreffende reglementswijzigingen na 1905 in hoofdstuk 2.

216	Stukken, o.a. schetskaartje, betreffende een geschil tussen de abt van Tongerlo, de wethouders van Terheijden en de poldermeesters van Hartel, Abtsmoeren en de Lage Vucht enerzijds en poldermeesters en gezworenen van de Vucht onder Teteringen anderzijds inzake het betalen van polderlasten voor de hoeve en landerijen van de abdij, 1643 – 1660, met bijlagen 1472, 1578, 1620.	1 omslag
217	Kohieren van de omslag (dijkschot en sluisgeld) van de Vugtpolder , 1781-1846. Incompleet..	19 delen
235	N.B. De kohieren lopen over twee jaren, evenals de rekening.	
217	1781-1782	
218	1783-1784	
219	1785-1786	
220	1787-1788	
221	1789-1790	
222	1791-1792	
223	1793-1794	
224	1795-1796	
225	1801-1802	
226	1809-1810, met bijlagen N.B. Moet oorspronkelijk zijn gebruikt voor 1803-1804. Die bladzijden zijn ooit verwijderd.	
227	1827-1828, met bijlagen	
228.	1829-1830	
229.	1831-1832, met bijlagen	
230.	1833-1834, met bijlagen	
231.	1837-1838, met bijlagen	
232.	1839-1840	
233.	1841-1842	
234.	1843-1844, met bijlagen	

235. 1845-1846, met bijlagen
- 236 Stukken betreffende het bijdragen in de kosten van de dichting en de herdichting van de Mark door heffing van gemetgeld, 1804 – 1831. 1 omslag
- 237 Leggers van hectarentalen, 1841 - 1985 2 delen
- N.B. Liggend geborgen.
- 238 237 1841 tot tenminste 1880.
238 in of voor 1910, waarschijnlijk deels bijgehouden -maar niet aangevuld met nieuwe percelen uit 1951- t/m 1985. Met bijlagen
- 239 Klad van oudste legger van hectarentalen met afschriften van stukken en bijlagen, 1841 – 1875 ca. 1 omslag

6. Taken

6.1 Toezicht

N.B. Voor vergunningen of ontheffingen uit de periode 1920-1985 zie ook de correspondentie, (soms onder de V). De notulen van de vergadering van het Dagelijks Bestuur kunnen -indien aanwezig- het bestaan van een vergunning aantonen.

- 240 Visvergunning voor J. Molenschot, smid, met aantekening van vergunning voor twee anderen, 1872. 1 stuk
- 241 Vergunning aan mw. R. Struijck voor het leggen van een brug over een bepaalde schouwsloot, met aanvraagbrief, 1897. 2 stukken
- 242 Vergunningsaanvraag van P. de Jong voor een tijdelijke brug over de vliet bij de uitwateringssluis, met tekening en concept-tekst van vergunning, 1915 2 stukken
- 243 Ingekomen brieven met bijlage van de Rijkstelegraaf over het leggen van de kabel Dordrecht- Breda en het maken van een bijbehorende put in waterschapsgrond, met bijlagen, 1921-1922. 1 omslag
- 244 Correspondentie met bijlagen over de aanvraag van een vergunning door de N.V. PNEM voor de aanleg van 10kv-kabels in de gemeenten Teteringen en Breda, 1953. Met gewijzigde versie kaart, 1970. 1 omslag
N.B. PNEM staat voor Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-maatschappij.
- 245 Ontheffing aan de gemeente Breda voor een nooduitlaat van het riool van het regionale woonwagencamp "Buitendijk" op het Calooise gat, met bijlagen, 1960. 1 omslag
- 246 Vergunningen aan de N.V. PNEM voor het leggen van hoogspanningskabels (projectnr. 1501-2229 en -2847), met bijlagen, 1961, 1965, 1972-1973. 1 omslag
N.B. PNEM staat voor Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-maatschappij.
- 247 Vergunningen aan de Waterleidingmaatschappij Noord-West Brabant voort het leggen en verleggen van een buisleiding door de Zwarte Dijk en het Nieuwe Dijkje en berm sloten en in de Oude Baan en het maken van een afsluitkelder met bijbehorende leidingen, met bijlagen, 1963-1965, 1968-1970. 1 omslag
- 248 Ontheffingen aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor de aanleg van telefoonkabels en versterkerputten in de sector Breda, 1968 -1970. 1 omslag
- 249 Vergunning aan de N.V. Nederlandse Gasunie voor de aanleg van een aardgasleiding, tracé aansluiting Terheijden (projectnr. 9.3504), met bijlagen, en correspondentie over de afkoop van de jaarlijkse betalingen,

	1969-1971, 1988	1 omslag
250	Vergunning aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het leggen van een telefoonkabel dwars over de Zwarte Dijk, door het Nieuwe Dijkje, de Stidstraat en het Bergsepad voor uitbreiding van het telefoonnet, met bijlage, 1974 - 1975	1 omslag
251	Vergunning aan de N.V. PNEM voor kabellegging in de gemeente Oosterhout (projectnr. 1501-4770), met bijlage, 1975. N.B. PNEM staat voor Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-maatschappij.	1 omslag
252	Vergunningen aan de Waterleidingmaatschappij Noord-West Brabant voor de aanleg en het verleggen van een waterleiding in de Zwarte Dijk te Teteringen, met bijlagen, 1978-1980.	1 omslag
253	Vergunning aan de N.V. Nederlandse Gasunie voor het hebben en houden van een gastraportleiding Boxtel-Roosendaal, met bijlage, 1980.	1 omslag
254	Vergunningaanvraag van de N.V. PNEM voor het wijzigen van het electriciteitsnet in de gemeente Teteringen (projectnr. 151-066 UA.), 1980.	1 omslag
255	Vergunning aan de N.V. PNEM voor het leggen van warmwaterleidingen voor de stadsverwarming Breda, met ontheffing van lozingsverbod van bronneringswater voor A. Hak Pijpleidingen b.v. tijdens de werkzaamheden en stukken over ontstane schade, 1980 - 1982.	1 omslag
256	Vergunning voor J. van Loon te Terheijden voor het vervangen van 50 m. van de Hartelloop door betonnen buizen, met bijlage betreffende een door hem gelegde vaste dam uit 1979 in de Nieuwe Vliet, 1981.	1 omslag
257	Vergunning aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het verleggen van de waterlossing op de Nieuwe Kadijk, kadastraal Breda G 1588 en Teteringen C 889 en 1188, met bijlagen, 1981-1982.	1 omslag
258	Vergunning aan de Waterleidingmaatschappij Noord-West Brabant voor het plaatsen van borden "Waterwingebied" langs de Blauwhoefsedreef en de Stidstraat in Oosterhout, met bijlagen, 1981 - 1982.	1 omslag
259	Vergunning aan Rijkswaterstaat in Noord-Brabant voor de sloop van een duiker en voor de aanleg van fietspaden over een nieuwe en een bestaande, te verbreden brug over het Calooise Gat, met bijlagen 1982-1984.	1 omslag
260	Vergunning aan de Waterleidingmaatschappij Noord-West Brabant voor de aanleg van een waterleiding met een doorsnede van 50 cm. in Zwarte Dijk-Moerlaken, met bijlagen, 1982 - 1984.	1 omslag
261	Vergunning aan de N.V. PNEM voor het wijzigen van het electriciteitsnet in de gemeente Terheijden (projectnr 150-401 HS), met bijlagen, 1983.	1 omslag
262	Vergunningen aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor de uitbreiding van het telefoonkabelnet Breda, met bijlagen, 1983 - 1984.	1 omslag
263	Ontheffing voor C.J. van Beek en J. Berendse te Teteringen voor het verlagen van twee duikers, met aanvraagbrief, 1984.	2 stukken
264	Vergunning aan de Grontmij n.v. voor de aanleg van een drukriolering in het buitengebied van de gemeente Teteringen, met bijlage, 1984.	1 omslag

265	Vergunning aan de N.V. PNEM voor het leggen van een telecommunicatiekabel in de gemeenten Terheijden en Oosterhout (projectnr. 1401-501), met aanvraagbrief, 1985.	1 omslag
6.2 Waterbeheersingswerken		
266	Uittreksel uit register van apostillen van de magistraat van Breda betreffende een rekest tot heffing van omslag voor de reparatie van de grote sluis, 1728.	1 stuk
267	Stukken betreffende het verruimen en schonen van het Calooise Gat, aanleggen of uitgraven van schouwsloten in de Vugtpolder, en het verwijderen van beren en dammen uit de schouwsloten, 1620, 1633, 1643, 1798, 1803, 1805-1806, 1844, 1909. N.B. Bevat te restaureren stukken (uit 1643) met (knaag?)schadel	1 omslag
268	Besluit van polderbestuur over werkzaamheden aan de sluis, 1813.	1 stuk
269	Correspondentie met Rijksinstellingen over de onderhoudsplicht van de kade langs de Rijksweg, oorspronkelijk aangelegd door de stad Breda, 1818.	1 omslag
270	Circulaire van Gedeputeerde Staten, eenmaal met een reactie van het polderbestuur, over het onderhoud van waterkeringen, 1830, met bijlagen, 1810.	1 omslag
271	Vergunning voor polderbestuur van het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor het veranderen van de Hooge brug en de aanleg van een losplaats daarbij, 1842.	1 stuk
P.M.	Kadastrale kaarten, (oorspronkelijk) uitgegeven in 1866 aan het polderbestuur (Waterschap Hoge en Lage Vugt), sectie C, D en F 1 ^e blad, F 2 ^e blad, F 3 ^e blad. Met aantekeningen van waterschapslasten. N.B. Waarschijnlijk bewerkt begin 20 ^e eeuw bij invoeren classificatie voor omslagheffing. Niet te vinden. Voorheen(?) K 37.	3 bladen
272	Correspondentie met het Heemraadschap Mark en Dintel, Gedeputeerde Staten en anderen over hoge waterstanden en de door het sluiten van de sluis in het Calooise Gat in de polder Hartel veroorzaakte inundatie, 1865 – 1881.	1 omslag
273	Stukken betreffende de kosten van het onderhoud van het Blokdijkje en de aanleg van een nieuwe sluis daarin, 1875 – 1885.	2 stukken
274	Correspondentie betreffende het opnieuw aanbrengen van sluisdeuren onder de te vernieuwen brug in de Rijksweg Breda-Terheijden, met vergunning daartoe voor het waterschap en vergunning van het waterschap voor Rijkswaterstaat tot het leggen van een dam bij de werkzaamheden, 1904 – 1907.	1 omslag
275	Correspondentie met Gedeputeerde Staten en Heemraadschap Mark en Dintel betreffende het onderhoud van de waterleidingen, de bekostiging daarvan en de wateroverlast, 1908 - 1921.	1 omslag
276	Bouw- en Hinderwetvergunningen en andere stukken betreffende de voorbereiding van de bouw en de inrichting van een electrisch gemaal bij de Hooge Brug op de grens met Terheijden, 1928 – 1931	1 omslag

277	Stukken betreffende de oorlogsschade aan het gemaal en de kosten van het herstel daarvan, 1945-1949, 1952 – 1954.	1 omslag
278	Stukken betreffende revisie (automatisering) van het gemaal, 1951 – 1958.	1 omslag
279	Correspondentie met de gemeente Breda over het delen van het onderhoud van de watergang langs opgehoogde terreinen aan de Kapittelweg (sloot Korte Vugt), 1973 – 1974.	1 omslag
280	Correspondentie met Rijkswaterstaat in Noord-Brabant over het herstel van het sluisje in de Hartelse Vliet en de onderhoudsplicht ervan, 1975 – 1980. N.B. Stukken van na 1985 zitten in archief Boven-Mark.	1 omslag
281	Stukken betreffende het verlagen van een duiker met schuif in de Zwarte Dijk ter plaatse van de Kleine Kruisvaart, 1982.	1 omslag

6.3. Wegen

282	Stukken betreffende verbetering en aanleg van wegen en circulaire van Gedeputeerde Staten over maatregelen met betrekking tot wegen, z.d. (ca. 1800), 1864, 1871-1920.	1 omslag
283	Besluit van ingelanden tot verharding van wegen en aanleg van de Middenweg en nadere besluiten en andere stukken betreffende de voorbereiding en uitvoering van deze besluiten en het onderhoud en de beplanting daarna, 1955 – 1979.
N.B. De stukken zijn geordend op geadresseerde/afzender.
De bestekken zijn in het volgende inventarisnummer te vinden.	1 omslag
284	Bestekken TD 3206 en 3760 inzake respectievelijk aanleg van de Middenweg en verbetering en verharding van Zwarte Dijk, Blauwhoefse Dreef en Bergse Pad en verbetering en verharding van Moerdijkje en Stidstraat, 1962 – 1965.	1 omslag
285	Verzoek aan Gedeputeerde. Staten tot onttrekking aan het openbaar verkeer van Groenedijk, Maasdijk en delen van Hamdijk en Baliëndijk vanwege de ligging in uitbreidingsplannen van de gemeente Breda, 1964.
N.B. De genoemde kaart ontbreekt.	1 stuk

7. Documentatie

286	Lege briefomslag "aan de polderbesturen van de Vucht en de Crogthen" met als afzender een Timmermans uit Breda, ca. 1800?	1 stuk
287	Gedrukte bekendmakingen van de schouw en verpachting of verkoop van gewas, soms ook betreffende Crogthen en Galderse Vugt, 1871 – 1882.	1 omslag